

11. Források

11.3. Felhasznált tervek

- [1] FKT. Urb. Konzorcium (2008): Budapest Közlekedési Rendszerének Fejlesztési Terve, Távlati koncepció és a 2020-ig javasolt fejlesztés terve (BKRFT)
- [2] FŐMTERV – KÖZLEKEDÉS Konzorcium (2008): „S-Bahn” rendszerű gyorsvasúti közlekedés kialakítása és a budapesti elővárosi vasúthálózat fejlesztése
- [3] Hábel György (2009): Javaslat – A MÁV budapesti pályahálózatának és személyvonati forgalmának átszervezésére
- [4] MÁV Rt. FKI (2003): Az európai nagysebességű vasúthálózatba való bekapcsolódás vizsgálata
- [5] Dr. Kisgyörgy Lajos (2011): Előadás jegyzet – Közlekedési modellezés
- [6] FEREX gyorsvasút nyomvonalának tervezési-megvalósítási feladatai
- [7] Kalmár Tamás (2009): Budapest, Kelet–Nyugat irányú felszín alatti vasúti összekötés vizsgálata – Diplomamunka
- [8] Kolbl Nándor (2011): Budapesti vasúti átmenő állomás kialakítási változatainak vizsgálata és kapcsolódó tervezési feladatok – Diplomamunka
- [9] Köller László (2005): A MÁV Rt. szerepvállalási lehetősége a Budapesti elővárosi közlekedésben – a vasúti fejlesztési projektek városzerkezeti, ingatlanhasznosítási összefüggései. Városi Közlekedés 2005/4
- [10] MÁV Elővárosi Projektfüzet (2004): A budapesti személypályaudvarok, kiemelt állomások komplex fejlesztési javaslata MÁV Rt. (2001): A budapesti fejpályaudvarok fejlesztési koncepciója
- [11] MÁV Rt. Fejlesztési Főosztály (2007): Budapest-Kelenföld pályaudvar vasút- és területfejlesztési kérdései. Összeállítás
- [12] Internetes hivatkozások
- [13] en.wikipedia.org/wiki/Gare_de_Strasbourg: Szabad enciklopédia
- [14] en.wikipedia.org/wiki/St_Pancras_railway_station: Szabad enciklopédia
- [14] fr.wikipedia.org/wiki/Gare_de_Strasbourg-Ville: Szabad enciklopédia
- [15] stpancras.com: St. Pancras hivatalos honlapja
- [16] www.bkv.hu (BKV): a BKV Zrt. hivatalos honlapja
- [17] www.mav.hu: a MÁV Zrt. hivatalos honlapja
- [18] www.metros.hu: a budapesti metróvonalak jellemzői
- [19] www.metro4.hu: a 4-es metró hivatalos honlapja
- [20] www.utvonalterv.hu: Útvonaltervező program
- [21] www.urbanrail.net: Európa nagyvárosainak gyorsvasúti hálózatai
- [22] www.gares-en-mouvement.com: francia pályaudvarok honlapja

VELKEY KRISTÓF

Tábortüzek a cserkész- és úttörőmozgalomban

This article is about campfires in the Hungarian scout and pioneer movement. It presents the similarities and differences of the used methods written in the scout and pioneer press, focusing on the journals for leaders, especially *Vezetők lapja* and *Úttörővezető*.

*„Mint ha pásztortűz ég őszi éjszakákon,
Messziről lobogva tenger pusztaságon:”*

ARANY JÁNOS: TOLDI

A tűznek különös varázsa van, a négy alapelem egyike, mely „*mint emberré válásunk fontos segítője, ősidőktől jelentős jelkép*”,¹ egyszerre jelenthet életet és halált. Fontos szerepet játszik az emberek életében mióta az ősembernek sikerült megszelídítenie. A katonák, vadászok vagy pásztorok a tűz köré telepedtek melegedni, főzni, sokáig és sokszor szinte az egyetlen védelem volt az állatokkal szemben. A tűz füstje távol tartotta a bogarakat, kígyókat és egyéb csúszómászókat. Elíjesztette az éjszakai ragadozókat is.

„*A magyar népi hitvilágban nincs egységes tűzzel kapcsolatos hiedelemkör, inkább csak bizonyos általánosan elterjedt cselekmények, amelyekből a tűzhöz való viszonyoknak néhány aspektusa kirajzolódik*”.² Például a tüzet tisztelő, féltő magatartás, a tűz, mint közvetítő a túlvilággal, a tűz tisztító hatása.³ Fontos szerepet kap a rituálékban, gondoljunk csak az olimpiai lángra, mely modern kori hagyomány, Görögor-

¹ *Jelképtár*. Szerk.: Hoppál Mihály. Helikon kiadó, Gyula, 1996, 227. o.

² *Magyar Néprajzi Lexikon*. Főszerk.: Ortutay Gyula. Akadémiai kiadó, Budapest, 1982, V. kötet 385. o.

³ *Magyar Néprajzi Lexikon*. Ua.

szágból az aktuális helyszínre viszik el mindig az olimpiai lángot. Mindennapibb példát keresve, a fáklyás felvonulásnál a tűz az ünnepélyesség megjelenítője.

Ugyanakkor a modern kor emberének mindennapi életében rendszerint nincs már közvetlen kapcsolata a tűzzel. A meleg víz, fűtés, főzés gyakran csak egy csap elfordítását vagy kapcsoló megnyomását igényli. Azok a berendezések, melyekben az égő tűz a szükséges energiát biztosítja, sokszor több kilométeres távolságra vannak a felhasználás helyétől. A technika fejlődése, az elektromosság, a vadállatok szinte teljes kiirtása a mindennapokban feleslegessé tette a tüzelő gyűjtését, a tűz meggyújtását. A tűz életünkben betöltött szerepének fontossága gyakran csak akkor válik nyilvánvalóvá, ha valami elromlik: elmegy az áram vagy meghibásodik a fűtés.

Mégis, szinte mindenkit magával ragad a gyertya imbolygó fénye, a tűz ígész lobogása. Nehéz patetika és emelkedett hangnem nélkül írni a tábortüzekről, sajátos hangulatukról. Olyan dolog ez, amit ha az ember átélt, könnyen megérti, hogy miért ez a furcsa emelkedettség. Ha még nem volt része benne, nehezen tudja felfogni, mire ez a nagy fennköltség. A tábortűz mágiáját az éjszaka csendje, a csillagos ég, és a tűz fényudvara együttesen alkotja.

A tábortűz varázsa kettős, a fejünk felett a ragyogó csillagos ég, előttünk az izzó, pattogó, lobogó folyton változó tűz. Nem tudom megunni eme kettősséget, úgy szeretek időnként elmerülni bennük, kizárva mindenkit és mindent.

A tűz könnyen egy közösségbe forrasztja azokat, akikre rávetül a fénye. Ha valaki a tűz körül ülőket kívülről nézi, nem tartozik oda, egész addig, míg be nem lép ő is a fénykörbe. Hasonló tapasztalatot fogalmaz meg Gaál Ferenc is: „*Hirtelen milyen közel kerültünk egymáshoz, a fény odateremtette mellénk pajtásainkat... Különösen összetartozónak érezzük egymást, hiszen a derengő arcokon túl csupán néhány bokor, fa körvonala látszik, azon túl mindent elnyel a sötétség...*”⁴

⁴ Gaál Ferenc (1954): *Lángolj tűz, lángolj! Úttörővezető*, 1954. évf. (7–8. szám): 22–23. o.

A tábortűz közösségformáló ereje fontos szerepet játszik az ifjúsági mozgalmak életében. A cserkész és úttörőtáborok szerves részeként meghatározó élményeket nyújthat a résztvevőknek. A tábortűz hatásának érvényesülésében sok minden közbejátszik.

A tábortűzről az 1942-ben megjelent Új idők lexikonában a következőket olvashatjuk:

„*A cserkészletben a cserkész nagytáborok nevelő és szórakoztató eszköze. Estéknél alkalmas helyen, sötétedéskor a tábor valamennyi tagja összejön, a tűz körül, átvizsgálja a parancsnok vezetése mellett az eltelt napot (»csapat-lelkiismeretvizsgálat«), majd a tábor életével lehetőleg összefüggően énekekkel, szavalattal, tánccal, mókával, kisebb bemutatókkal és társasjátékokkal stb., szoros műsor nélkül szórakoztatják egymást egy-másfél óráig, végül megfelelő módon (áhítat, imádság) befejezik a napot. Ha közönséget is meghívunk a tűz neve dísz-tábortűz, ez esetben műsor szerint halad.*”⁵

Az 1980-as kiadású Magyar Nyelv Értelmező Szótárában az alábbi leírást olvashatjuk a tábortűz címszó alatt:

„*Rendszerint a tábor közepén este gyújtott nagyobb tűz, amelynél a táborozók beszélgetnek, melegszenek, tréfálkozva, dalolva tanyáznak... Ifjúsági szervezetek nyári vagy sporttáborában rendszerint nevelő vagy szórakoztató célzatú összejövetel, olykor a vendégek számára is rendezett műsoros est a tűz körül*”⁶

A cserkész és úttörő tábortüzeket vizsgálva előljáróban el kell mondanom, hogy soha nem vettem részt úttörő tábortűzön, a dolgozatban elsősorban az Úttörővezető című folyóirat-

⁵ *Új idők lexikona*. Szerk.: Szikesfalvi – Zygota. Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt. Kiadása Budapest, 1942, XXIII–XXIV. Kötet, 5736. o.

⁶ *A Magyar Nyelv Értelmező Szótára*. Szerk.: A MTA Nyelvtudományi intézete. Akadémiai Kiadó, Budapest 1980. VI. kötet 427. o.

ban talált tábortúzzal foglalkozó cikkek és úttörő tábortúzi könyvek alapján alkotott képem irányít. Befolyásol továbbá több mint 10 éves cserkészmultam, nem tudok és nem is akarok feltétlen elvonatkoztatni saját élményeimtől, tábortűzvezetésben szerzett tapasztalataimról.

Az úttörőmozgalomról szüleim visszaemlékezései alapján vannak csak ismereteim, melyek egy teljesen más, szinte csak papíron létező, külsőséges csapat életét mutatták be, tábortűzek nélkül. Édesanyám legmélyebb élménye az volt, hogy neki kellett az iskolában a Pajtás újságot árulnia.

A tábortűzről szóló cikkeket és könyveket vizsgálva feltétlenül szem előtt kell tartanunk, hogy azok a tábortűzek egy, a szerző által ideálisnak ítélt formáját mutatják be. Valószínű, és saját tapasztalataim is ezt mutatják, hogy a mindennapi gyakorlat ennél sokszínűbb, néha laposabb, kevésbé átgondoltabb. A tábortúzi könyvekben sok helyen kiemelik, hogy a gyűjteményeknek ötletadó szerepe van, „*de helytelen lenne, ha merev alkalmazásuk a helyi kezdeményezéseket megbénítaná és a tábortűzeket az egész országban sablonossá, egyformává tenné.*”⁷

1. A tábortűz helye a cserkészmozgalomban az 1948-as feloszlás előtt

A cserkészmozgalom alapítója, Lord Baden-Powell of Gilwell (Bi-Pi), Cserkészlet fiúknak (Scouting for Boys) című könyvében - mely könyv volt a mozgalom megindulásának alapja - a fejezeteket tábortűzekre, vagyis témákra osztotta. Ezeket angolul Campfire Yarn-nak nevezte, melyet magyarul tábortúzi történetnek fordíthatnánk, a magyar fordításban azonban egyszerűbben, tábortűzként szerepel. Bi-Pi számára

⁷ Tábortűz. Tanácsok és műsoranyagok úttörőtábortűzek rendezéséhez. Szerk.: Patak Györgyné. Magyar Úttörők Szövetsége Országos Tanácsa, 1960. 13. o.

a tábortűz a tanítás, elméleti és gyakorlati ismeretek átadása, a beszélgetés legfőbb helyszíne volt.⁸

A könyvben a tábortűzek szerepének kifejtésére nem fektet nagy hangsúlyt. Így ír: „*A tábortűz a tábor egyik legszebb eseménye*” majd ugyanott „*A tábortűznél énekelhetünk, szavalhatunk, his jeleneteket adhatunk elő, és minden cserkészt biztatni kell, hogy valamivel vegyen részt a programban, akár jó előadónak tartja magát, akár nem. Más-más órs lehet felelős a hét minden estéjén a műsor megrendezéséért. Az órs így előre felkészülhet a tábortűzre*”⁹

A tábortűz szerepének módszertanát úgy tűnik, a gyakorlat teremtette meg. Egy gondolatot emelnék ki az előző idézetből: Bi-Pi felhívja a figyelmet, hogy mindenki vegyen részt a tábortűz programjában. Mindenkinek legyen lehetősége meg tapasztalni, milyen szerepelni, megfelelő hely ugyanis az első próbálkozásoknak a tábortűz elfogadó társasága.

Egy angol tábortűzes összeállításban olvastam egy felhívást, mely szerint ügyelnünk kell rá, hogy a tábortűznél szereplők pozitív visszajelzést kapjanak, eltekintve attól, hogy is sikerült a produkciójuk.¹⁰

Ha a gyerekek fiatalon hozzászoknak a nyilvános szerepléshez, később sokkal kevesebb félelmük, gátlásuk alakul ki ezzel kapcsolatban. Ezt személyesen is megtapasztalhattam: négy hétig részt vettem segítőként egy napközis táborban Montreálban, ahol minden csütörtök este „Supercamp-show” volt. Itt a legkisebbtől a legnagyobbig bárki előadhatta, amit a héten tanult, kitalált. Még a félősebb gyerekek is boldogan álltak ki pár hét után a színpadra, hasonlóan az idősebbekhez.

⁸ Tegzes László Dr. (1940): *Tábortúzi könyv* Magyar Cserkészszövetség Budapest, 1940. Átdolgozott kiadás a *Cserkészek tábortúzi könyve* címen jelent meg, átdolgozta Ivasivka Mátyás. Budapest Márton Áron kiadó 1994. 38. o.

⁹ Baden-Powell: *Scouting for boys* 1907. Magyar nyelven: Cserkészlet fiúknak. Ford. Illy József. Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége Budapest, 1994. 105. o.

¹⁰ <http://julianmorgan.tripod.com/sitebuildercontent/sitebuilderfiles/song-bookpdf0904.pdf> utolsó letöltés: 2012.04.02.

A cserkész tábortüzekkel részletekbe menően legelőször D.G. Turner 1932-ben megjelent „The camping and camp-fire book” című könyve foglalkozott.¹¹ A témával foglalkozó első könyv Magyarországon Dr. Tegzes László 1934-ben megjelent Tábortúzi könyve a cserkészlet alapításától eltelt több mint 20 év tapasztalatainak összefoglalója. Az ideális tábortűzet szorosán összekapcsolja a cserkészszemlével. A könyv különleges patetikus hangnemben szól a tábortűz varázsáról, a tábortűz lényegének bemutatási nehézségét úgy jellemzi a szerző, mint „amikor valaki anatómiával és bonckéssel keresi az emberben a lelket”.¹² A könyvben az elméleti ismertetésen túl számos tábortúzi ötlet, jelenet, ének, módszertani segédanyag található. Ötleteket ad, speciális tűzgyújtási technikákat ajánl, segít a felkészülésben, lehetséges programpontokat is ismertet. A szerző kiemeli, hogy a könyv áttanulmányozása nem elegendő tábortüzek tartására, hanem csak egy gyűjtemény, amely inspirál és ötleteket ad. A tábortűz céljaként az élményadást jelöli meg.¹³ A könyvet megelőzően is jelentek meg tábortüzekről szóló cikkek, például a *Vezetők lapja* című cserkész havilapban.

A Tábortúzi könyv vihart kavart cserkészvezetői berkekben. A könyv értékeit elismerve egy cserkészvezető ezt a kritikát fogalmazta meg a *Vezetők lapja* egyik számában: „*Félek, hogy a tábortűzet, mely nekünk fáradt nap utáni csendes találkozó alkalom, hangulat és erőforrás kissé mechanikussá, »megtanulhatóvá« teszi [a Tábortúzi könyv] és kissé azt a látszatot keltheti, mintha a tábortűz célja a jelenetekkel, mókákkal való szórakozás lenne*”.¹⁴ A kritikára a következő számban érkezett válasz: „*Nem baj az, ha fejlődik a tábortűz és nem olyan ma, mint a cserkészlet őskorában. ...a megrendezett tábortüzekkel is gazdagabbak lettek tábortü-*

¹¹ Surján László ajánlása szerint melyet a Cserkészlet tábortúzi könyve harmadik kiadásához írt. In: Cserkészlet tábortúzi könyve 1994. 9. o.

¹² Tegzes László Dr. (1994) Uo. Bevezető az első kiadáshoz 11. o.

¹³ Tegzes László Dr. (1994) Uo. 35. o.

¹⁴ Lévai Alajos (1934): Lélek és Mechanizmus, *Vezetők lapja* XI. évf. (10. szám) 201.o.

zeink”¹⁵ Tulajdonképpen a vita nem a Dr. Tegzes László által írt Tábortúzi könyvről szól, hanem arról, mennyire van helye a mókáknak, műsoroknak a tábortüzeknél.

A gödöllői nemzetközi cserkésztalálkozó, a IV. világjamboree sok újdonságot hozott a magyar cserkészcsapatok életébe. A találkozó hatására felgyorsult a tábortüzek átalakulása is. A nagy nemzeti és nemzetközi táborok tábortüzei inkább bemutatónak jellegű, szórakoztató tüzek voltak, ezt a mintát aztán a résztvevők hazavitték az otthoni cserkészmunkába.¹⁶

2. Úttörőtüzek cserkészszemmel

Az úttörő tüzek sok mindenben hasonlóak a cserkésztüzekhez. A különböző úttörőírásokat olvasva néha olyan érzésem van, mintha cserkész tábortüzekről olvasnék, csak annyit kell tennem, hogy kicserélem a pajtás és cserkész szavakat. Hiba lenne azonban ennyire leegyszerűsíteni a dolgot, hiszen az úttörőszövetség 1946-os megalapításakor a cserkészeknek már több évtizedes kollektív tábortúzi tapasztalata volt. A két mozgalom egyesítésekor, mely a cserkészlet megszűnésével járt, sokan cserkész múlttal rendelkezve, úttörővezetőként vitték tovább a cserkészletben tapasztaltakat.¹⁷

Fontos tisztában lennünk a két mozgalom közt húzódó ideológiai eltérésekkel. A cserkészlet valláserkölcsi alapokon nyugszik, az úttörőmozgalomban pedig, mint az úttörőkiadványokban is megjelenik, nagy hangsúlyt fektettek – a mai helyzettel nem vagyok tisztában – a gyerekek kommunista ideológiai nevelésére. Előfordulhatott, hogy a valóságban ez nem mindig jelent meg az írásokban leírt hangsúllyal.¹⁸ Az ideo-

¹⁵ Uzoni (Rószler) László (1934): Tábortűz és tábortűzvezetés, *Vezetők lapja* XI. évf. (11. szám) 222–223 o.

¹⁶ Uzoni (Rószler) László (1934): Uo.

¹⁷ Derzsi Ottó (2006): Két 60 éves évforduló és ami mögötte van. Neveléstörténet 2006. évf. (3–4. szám) – http://www.kodolanyi.hu/nevelestortenet/?act=menu_tart&rovat_mod=archiv&eid=34&rid=2&id=235 utolsó letöltés: 2012.04.08.

¹⁸ Derzsi Ottó (2006) Uo.

lógiai nevelés a szocializmus több mint negyven éve alatt változó erősséggel volt jelen a mozgalom életében, mindennapjaiban. Ez megfigyelhető a nevelésügyi folyóiratok sajtófotójának változásaiban, melyet Géczy János és Darvai Tibor 2010-ben elemez az Iskolakultúra című folyóiratban. Az Úttörővezető fényképein egyre kevesebb hangsúlyt kap a mozgalmi közösség és az egyenruha, egy 1990-es képről ezt olvashatjuk: „E tanuló egyedül van a képen, önmagát képviseli. Nem jelenhet meg benne, általa semmilyen ideológia, világhép antropológiáját képviselő pedagógikum. A kép az ideológiánélküliség irányába történő elmozdulásról referál: csupán antropológiai értékekre figyelmezteti a nézőt.”¹⁹ Hasonlóan, az 1984-ben megjelent Harsona úttörővezetőknek szóló módszertani kiadványban²⁰ a szocialista ideológiai nevelés nem jelenik meg.

A tábortűz szimbolikájának fontosságát mutatja, hogy a világ úttörőszervezeteinek címerében több helyen felbukkan a háromágú láng. Például a belga úttörőknél a három ág a három generáció összetartozásának kifejezője, a kongói úttörőknél viszont a forradalom fáklájaként jelenik meg.²¹ A magyar úttörőszövetség egyik újsága Tábortűz címmel jelent meg a '60-as években.

Az úttörővezető évfolyamait böngészve érdekes folyamatra lettem figyelmes. Az ötvenes években, szinte minden évben jelent meg legalább egy, a tábortűzekkel, felépítésükkel, módszertanukkal foglalkozó cikk. A későbbi, '70-es, '80-as években (átnéztem 1970–75, illetve 80, 82–85 közti évfolyamokat) megjelent számokat vizsgálva szinte alig találtam ezen témával foglalkozó írást. Az 1975-ös évfolyam májusi számában van egy nagyobb lélegzetű írás a tábortűzekekről, mely az 1963-ban megjelent Vidám tábortűz műsorfüzet²² módszertani ré-

¹⁹ Géczy János–Darvai Tibor (2010): A sajtófotók gyermekképe a nevelésügyi folyóiratokban. 1960–1980. Iskolakultúra 2010. évf. (7-8. szám) 35–53. o.

²⁰ Harsona '84 Módszertani Kiadvány Úttörővezetőknek II. évf. (3. szám) (Bp. XX. ker. Tanács VB. Golyoga György Úttörőház kiadványa).

²¹ Csobai Lászlóné, Dulovics Edit (1979): *Egységben – A CIMEA gyermekszervezetei*. Balatoni úttörőváros, Zánka, 1979.

²² *Vidám tábortűz* műsorfüzet. Szerk.: Knopp Andrásné. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest 1963.

szének aktualizálása, szerkesztett változata. Sok számban találtam viszont tábortűzi műsorleírásokat, jelenetvázlatot.

Először arra következtetésre jutottam, hogy ezekre az évekre a tábortűz jelentősége csökkent, valószínűbb azonban, hogy egyszerűen átalakult. Az Úttörővezető első időkben főként felnőtteknek és ifi vezetőknek szóló folyóirat volt. A célkorosztály változása miatt az idők folyamán olvasmányosabb, úttörőkorosztálynak is szóló kiadvánnyá vált,²³ ahol már kevésbé kaptak hangsúlyos szerepet a tábortűzi módszertani írások. Ezért is kaphat lényegibb szerepet a műsor és jelenetleírás, mely a gyerekeknek, mint potenciális előadóknak is szól.

Fontos kiemelnünk ugyanakkor, hogy az Úttörővezetőben megjelenő cikkek nem feltétlenül a teljes úttörőéletet mutatják be. Például a Harsona '84 kiadvány a tábori életről szól, a szám egy jelentős részét a tábortűzeknek szenteli. A műsorokat és verseket ötletként szánja, nem egy-az-egyben átvételre.²⁴ Valószínűleg az Úttörővezetőben megjelenő műsorok is hasonló célt szolgáltak.

3. Tábortűzek a külhoni és rendszerváltás utáni magyar cserkészletben

A magyar cserkészfiúk szövetségének 1948-as megszűntetésével szinte egyidőben megalakult az ország határain kívül a Magyar Cserkészszövetség, mely 1991 óta Külföldi Magyar Cserkészszövetségként működik. A cserkészszövetség megélésén túl fontos szerepük volt a külhoni szakadt magyarok magyarságtudatának megőrzésében, továbbá a második vagy harmadgenerációs fiataloknak magyar közösséget adva. Ehhez igazodnak a tábortűzek is, formájukban, programjukban nagyobb hangsúlyt kap a magyarságra nevelés. A magyar kultúrkinccs egyik legfontosabb közvetítőjévé vált a cserkészlet, s ennek szerves részeként a tábortűz.

²³ Géczy János – Darvai Tibor (2010): Uo.

²⁴ Harsona '84 Módszertani Kiadvány Úttörővezetőknek II. évf. (3. szám) (Bp. XX. ker. Tanács VB. Golyoga György Úttörőház kiadványa).

A szocializmus idején itthon a cserkészlet csak titokban működhetett, az aktív, nyilvános cserkészmunka a rendszerváltás időszakában indult be. Az illegalitásban működő katakombákban cserkészcsapatok saját táborúzi hagyományait viheték nyíltan tovább a kilencvenes évektől kezdve. Az egykori cserkészvezetők, akik úttörőként tudták folytatni mozgalmi munkájukat és azok, akik már fiatalok voltak ahhoz, hogy a háború után cserkészkedhessenek, úttörőként megélt tapasztalataikra építhettek. A megöregedett régi cserkészek és kiscserkészek, szintén munkába álltak. Ők a táborúzeteket (és persze sok minden mást) a régi nosztalgikus emlékeik, cserkészkönyveik alapján szervezték.

Lényeges a táborúzetek szempontjából is, hogy az újraalakulás időszakában a külföldi magyar szövetség vezetőképző táborokat szervezett az itthoniaknak. Nagyban segítette, ugyanakkor egy kicsit saját formájára is formálta a hazai mozgalmat. A táborúzetek náluk kialakult formáit adták át.

Ezek a történések mind befolyással voltak a cserkész táborúzetek újbóli kialakításában. Visszanyúltak a régi hagyományokhoz, például 1994-ben megjelent dr. Tegzes László Táborúzi könyvének harmadik, átdolgozott kiadása is.

4. A táborúzetek fajtái

Amikor táborúzetekről beszélünk, nagyon sok mindenre gondolhatunk. Érdekes különbséget tennünk köztük a tüzek között csoportlétszám, korosztály vagy téma és tervezettség szempontjából. A résztvevők száma alapján beszélhetünk:

- **őrsi vagy pásztortüzekről (6–10 fő)**
A kis létszám kis tüzet igényel, a pásztortűz a szabad, kötetlen beszélgetés, őrsi együttlét helye. „*A pásztortűz lényege az, hogy a körülötte ülők összetartozását fejezze ki. ...Nincs műsor, előadó és közönség – közönség van.*”²⁵ Ezeket a meghitt beszélgetős tüzeket a

²⁵ Laurenszky Ernő (1984): Pásztortűz. Úttörővezető XXXVIII. évf. (4. szám) 30–31. o.

cserkészberkekben sokszor Bi-Pi tüzeknek nevezzük, a pásztortűz elnevezéssel az úttörőknél találkoztam. [„*A 19. sz. első felében kibontakozó romantika a pásztortüzet a pásztroidill jellegzetes motívumává avatja. Valószínűleg a fogalom is ekkor alakult ki, mert korábban maguk a pásztorok ezt a szót nem használták*”].²⁶

- **raj tüzekről (4–6 órs)**
Rajok főként a nagyobb csapatokba vannak, kis csapatoknál nincs szükség rájuk. A rajtűznél a nagyjából egy korosztályba tartozó 20–30 fő szabad vagy kötöttebb táborúze. Hangsúlyosabb szerepet kap a vezető, a beszélgetés, a tűz körüli történések irányításában.
- **csapat tüzekről (2–3 raj)**
Méretükből fakadóan a táborúz körüli szabad, közös beszélgetés kevésbé jöhet létre, szükséges a tűz körüli történések irányítása.
- **Külön kategóriába tartoznak az ünnepi vagy tömeg táborúzetek, amely formájában és előkészítettségében teljesen mást igényel, mint az előbb említettek. Az ünnepi táborúzetek megtervezésében, felépítésében, és lebonyolításában a kiemelten fontos szerepe van a pontosságnak, a résztvevők számukból adódóan nehezebben kezelhetőek, a belsőleges táborúzi hangulat megteremtése is nehézkes.**

A korosztályi táborúzetekről a cserkészeten belül érdemes beszélnünk, ugyanis az úttörőknél a szűkebb korerészletnek köszönhetően a korosztályi bontás nem szükséges. Az adott korosztálynak tartott tüzek főként raji szinten jelennek meg, a korosztályok eltérő igényeiből fakadóan beszélhetünk kiscserkész, cserkész, kósza, vándor vagy épp öregcserkésznek szóló táborúzetekről. A tüzek felépítése, témája a korosztály igényeihez van igazítva. Míg a kiscserkészeknél a móka,

²⁶ Magyar Néprajzi Lexikon. Főszerk: Ortutay Gyula. Akadémiai kiadó, 1987, IV. kötet 216. o.

játék és kacagás kerül a központba, addig a vándor vagy öregcserkészknél sokkal nagyobb figyelmet érdemesebb folytatni a tűz körüli beszélgetésre, különböző témák megvitatására.²⁷

A tábortüzeket témájuk szerint két csoportra oszthatjuk: egyszerű tábortüzekre, melyek főként szabadon folynak, és cél tábortüzekre, melyek egy adott téma köré épülnek. A céltábortüzek kötöttebbek, mégsem merev, s teljesen kötött szerkezetűek. A cél és egyszerű tábortüzek relációjában Tegzes László az egyszerű tábortüzeket részesíti előnyben, mint írja „*az egyszerű tábortüzet akarjuk változatossá tenni céltábortüzekkel és nem pedig fordítva*”.²⁸ Előfordulhat az is, hogy a céltábortüzet az egyszerű tábortűz részeként használjuk.

Sokszor problémát okozott számomra, hogy a tábortüzeink egy idő után túlonúl egyhangúak, sekélyesek lettek. Bárhogy is próbálkoztunk különböző keretmesés ötletekkel, sokszor nem éreztem jól magam a tüzeiken. A céltábortüzeiken merengve jöttem rá, hogy a mi tüzeink 90 százaléka ilyen gondosan felépített mű. Talán ez a nagy csapattüzek átka. 100 ember mozgatásához elengedhetetlennek tűnt a jól kigondolt program, ezt a minit láttuk mi is.

5. A tábortüzek helyszínéről

A tábortüzek elengedhetetlen eleme a tűz, amely sajátos hangulatot kölcsönöz az egésznek. Pótolhatatlan, bár gondolom mások is próbálkoztak már helyettesítésével. A szimbolikus tüzek olyanok, ahol egy petróleum- vagy zseblámpa, esetleg mécsesek jelenítik meg a tüzek. Koszter atya (Koszterszitz József) cserkész tábortűzről szóló írásában amellet foglalt állást, hogy a tűz elhagyhatatlan eleme a tábortűz-

²⁷ Tegzes László Dr. (1994) Uo. 35. o.

²⁸ Tegzes László Dr. (1994) Uo. 32. o.

nek: „*És tüzet is lehet csinálni villanykörtéből, de ott még a tűz romantikáját se várjuk pláne ne a hangulatát, lelkét!*”²⁹ Ugyanis a tábortűz szertartás egyben, melynek rítusa van, a tábortűz varázsát épp a tűz adja.³⁰

Velünk is többször előfordult, hogy a rossz idő miatt beszorultunk a szállásunkra, de mégsem akartuk a tábortüzet kihagyni. Mécseseket vagy petróleumlámpát tettünk középre, énekeltünk játszottunk, de azt a hangulatot nem sikerült felidézni, nem volt olyan jó.

Talán a téli táborok kályhatüze hasonló hangulatú a tábortűzhez, mikor kis csoportban, őrsi körben letelepedünk a nyitott kályha, vagy kandalló mellé. Élvezni a tűz melegét, ahogyan rávetül a fény egyik-másikunkra. Kiváló beszélgetések színtere lehet ez. Érdemes a szimbolikus tüzeket a tábortüzeiken kívül tárgyalni. Tűz nélkül nem érdemes ragaszkodni a tábortűzi formákhoz, helyette olyan eseményeket, történéseket tervezünk, ahol ki tudjuk használni a zárt tér előnyeit.

6. Felkészülés a tábortűzre

A tábortüzek előkészítettségének és tervezettségének szükségességéről szóló diskurzus megfigyelhető az idevonatkozó cserkész- és úttörőirodalomban is. Mennyire kell előre megterveznünk a tábortüzet, irányítani a tűz körül zajló folyamatokat? Az egyik véglet a percre pontosan megtervezett, felépített tábortűzi program, míg a másik véglet a teljes spontaneitás. Természetesen mind a kettőnek megvan a maga helye. Egy nagy, ünnepi tűznél például mindennek óramű pontossággal kell működnie, ugyanez azonban az őrsi tüzek belsőseges hangulatának kárára lenne. A kérdés a csapat és rajtüzeknél válik élessé.

²⁹ Koszter atya (1929): Tábortüzek. Vezetők lapja VI. évf. (7–8. szám) 160–164. o.

³⁰ Bodnár Gábor, Edöcsény András (1999): A tábortűz, mint jellemnevelő eszköz. In *Vezetőképzési kézikönyv*. Magyar Cserkészszövetség, Budapest, 1999.

Mind a cserkész-, mind az úttörőlapokban megfigyelhető a folyamatos eltolódás a szabad tüzeztől a műsoros tábortüzek irányába. A cserkészletbe a nagy cserkésztalálkozók, világjamboreek, hozták be a szórakoztató tábori műsorokat. A tábortűzön részt vevők átalakuló elvárásait Szóke Balázs a régi római plebs kiáltásával, „*Panem et circenses*” jellemezte. A jamboreen [Gödöllő, 1933] látott példa káros. Újfajta cserkészbetegségnek nevezte, megoldásul azt javasolta, hogy „*ki kell irtani a fiúk tudatából a varietétábortüzeket és meg kell értetni, át kell éreztetni velük a tábortüzek igazi értékeit*”.³¹

Koszter atya hosszú cikkben hívja fel ezeknek a tábortűzi műsoroknak a veszélyeire a figyelmet. Szerinte a cserkész-tábortűz „*csillagnézés, mesemondás, csendes elbeszélgetés, hallgatag álmodozás*”.³² Schrauk Endre hasonlóan írja le az ideális tábortűzet, felhívja azonban a figyelmet arra, hogy az önmagát rendező, belsőséges hangulatú tűz ritka kincs, általában a vezető feladata, hogy megrendezze, tudatosan irányítsa a tüzet.³³ A rendezés alatt főként előkészítést ért, „*hogy a tábortűz gördülékenységét, változatosságát biztosítsuk*”.

Sok helyen megjelenik, hogy az igazi cserkész tábortűznek lelke van, amely a túlzott előkészítés, a kialakított tábortűzi program hatására eltűnik. Sztrilich Pál a tábortűzi programról így ír: „*Amelyik csapat nem tud másképp tábortűzhöz leülni, mint úgy, hogy elkészített program számait bonyolítja: bemutatások, kunsztok jönnek sorra, s taps hallatszik egy-egy szám után, az nem értette meg a magyar cserkész tábortüzek igazi lelkét*”³⁴ Ennél még erősebben fogalmaz Koszter atya, felszólít, hogy: „*Ne csináljatok előre programot a csapattábortűzhöz!*”³⁵ Szerinte a tábortűz alapja, lelke a tűz, és az ember, aki a tűzbe néz.

³¹ Szóke Balázs (1934): Újfajta cserkészbetegség, Vezetők Lapja XI. évf. (7–8. szám) 162. o.

³² Koszter atya (1929): Uo.

³³ Schrank Endre (1927): Tábortüzek, Vezetők lapja IV. évf. (7–8. szám) 150–152. o.

³⁴ *Táborozási könyv*. Szerk.: Sztrilich Pál. Magyar Cserkészszövetség, Budapest 1929.

³⁵ Koszter atya (1929): Uo.

Nehéz lehet elképzelni, milyenek voltak ezek a cserkész-tüzek. Egy biztos, maradandó élmény lehetett. Pár éve volt részem hasonlóan: A kósza-vándor (középiskolás-egyetemista) altábor vezetője voltam a sárospataki csapattáborunkban. Altábori tüzeket tartottunk. A fiúk speciális, fedett tábortűzhelyet készítettek, mely nagyon jó hangulatot teremtett. Úgy gondoltam, hogy nem készítek programtervet a tűzhöz, bár volt pár ötlet a tarsolyomban, de hagytam, hogy a közhangulat irányítsa a tüzet. (Ekkor még nem olvastam tábortűzzel foglalkozó módszertani írásokat, alapnak tekintettem a céltábortüzeket, ritkán, örsi keretben csináltunk csak kifejezett programterv nélküli tüzeket.) Az egyik órs már napok óta készült egy jelenettel, különben a tűz körül alakult a program: kedvenc játékok, régi emlékek, beszélgetés. Soha nem éltem át tábortűznél még ilyen rövid másfél órát.

Sokszor megjelenik az írásokban az otthoni felkészülés szükségessége, a vezetőnek előre át kell gondolnia, milyen típusú tüzet szeretne tartani, mi a célja a tábortűzzel. Érdeemes egy rövid vázlatot is készíteni, hogy a táborban könnyen fel tudja idézni az otthon kigondoltakat.

Mirczik Bálint.³⁶ Biztonságot ad, ha megvan a tábortűz alapötlete már a tábor előtt, a legjobb tábortüzek mégis azok voltak, amik helyben születnek, a tűz előtti délutánon. Viszont ha belépek a tábortűzhöz, fontos, hogy mi mit követ a legapróbb megköszönésig. Persze lehet közben változtatni, de fontos, hogy a terv ott legyen, le legyen írva.

„*Az előre kidolgozott vázlatához természetesen nem kell, sőt nem is szabad szigorúan ragaszkodni.*”³⁷ Szükséges a tábortűznél uralkodó hangulathoz is igazodni, azt irányítva figye-

³⁶ Beszélgetés a tábortűzi élményekről Mirczik Bálint 24 éves cserkész-segédtszettel.

³⁷ Szabó Bendegúz (1938): Készüljünk a tábortűzre! Vezetők lapja XVII. évf. (8. szám) 194. o.

lembe venni a résztvevők aktivitási szintjét, elvárásait, lelkiállapotát. Nem érdemes például minden áron vidámkodni, mikor mindenki alig áll a lábán, a helyzetet felmérve érdemesebb elküldeni őket aludni.

„Az igazi tábortűz nem műsoros est, hanem baráti találkozó”³⁸ írja Gaál Ferenc az Úttörővezető egyik 1954-es számában. A Tábortűz c. könyvben is hasonló, a műsorokat elítélő kritikát olvashatunk: „Sajnos sokan még ma is azt hiszik, hogy a tábortűz valamilyen esztrádműsor... A résztvevőknek nem szerepelniük, hanem megnyilatkozniuk kell. A tábortűz varázsa a hangulatában van, ezt kell a tábortűzvezetőnek figyelnie, vezetnie.”³⁹

Ezzel ellentétben a Vidám tábortűz műsorfüzetben a következőket olvashatjuk: „Sokan a csapattábortűz közvetlen, ötletszerű, hangulatból fakadó vezetése mellett vallanak. A tábortűzhöz előre műsört tervezni, szerintük, az őrsi légkör, a tábortűzi hangulat megsértése. De vajon nem a tábortűzi hangulat megsértése, ha a tűz mellett begyakorolatlan, unalomig vontatott és hosszú, vagy éppen nem is odavaló számok kerülnek elő?”⁴⁰

Pálos Miklós szerint, bár a tábortűz legfőbb értéke annak természetessége, ez csak úgy valósulhat meg igazán, ha gondos előkészítés áll mögötte. Kiemeli, hogy semmiképp sem szabad a véletlenre bízni a tábortűz alakulását.⁴¹ Az előzőekben idézett Gaál Ferenc véleménye is ehhez az állásponthoz közeledett az évek során, ugyanis míg 1954-ben azt írta, hogy „lehet olyan tábortűzet is gyűjtani, amire a vezető nem készül”⁴², addig – 1960-ban – már úgy gondolja, hogy a tábortűzeteket gondosan elő kell készíteni. Az éves úttörőmunka részeként gondoskodni kell a szükséges ismeretanyag (például népdalok) elsajátításáról.⁴³

³⁸ Gaál Ferenc (1954): Uo.

³⁹ Sz. n. (1959): Tábortűz. Úttörővezető 1959-es évf. (6–7. szám) 51–52 old.

⁴⁰ Vidám tábortűz műsorfüzet. Szerk.: Knopp Andrásné Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest 1963. 7. o.

⁴¹ Pálos Miklós (1955): Erdő mélyén, esti csendben, Úttörővezető 1955-ös évf. (6–7. szám) 42–44. o.

⁴² Gaál Ferenc (1954): Uo.

⁴³ Gaál Ferenc (1960): Hogy ne csak a tűz lobogjon. Úttörővezető 1960-as évf. (5. szám) 20–21.o.

A cserkész- és úttörőtűzeknél is megfigyelhető a műsoros tábortűzek térnyerése. A magyar tábortűzi jelenetek hiányát ecseteli például Csapó Jenő a Vezetők lapjában.⁴⁴ A tábortűz részletes előkészítésének fontosságára felhívó írásokat az úttörő és cserkészirodalomban is találhatunk. Az alábbi őrsi jelenetekhez kapcsolódó idézet mindennél ékebben mutatja be: „Az előadás előtt nézzük meg valamennyit!”⁴⁵ Tehát a gyerekek munkáit ellenőrizzük a tábortűz előtt, hogy megfelelőek, előadhatóak legyenek a tábortűznél. Ugyanez megjelenik a cserkészirodalomban is: „vizsgáljuk meg, hogy őr-sünk, rajunk tábortűzi száma megfelel-e az elvárásoknak. Ha kell az idétlenséget, izléstelenséget vegyük ki, korrigáljuk.”⁴⁶

Érdemes meggondolni, mi állhat ennek a folyamatnak a hátterében. A cserkész és úttörő fiatalokat is nagyon sok impulzus érte, sokszor a mozgalmak céljaival ellentétes dolgok is, amelyek megjelenését károsnak, vagy nem odaillőnek tekintették. Ilyenek többek közt az olcsó kabaré, viccek, vagy a slágerek a könnyűzene, de ide tartozhat például a csúnya beszéd is. Főként kamaszodó fiúk körében gyakran előfordulhatnak a disznó viccek is, a tartalom ellenőrzése ezért is tűnik reális, szükséges lépésnek.

Nem tartoznak a legjobb élményeim közé azok a feszengő pillanatok, mikor egy-egy őr jelenete túllőtt a célon, élcelődésben, a jelenet témájában. A tábortűznél persze volt nagy nevetés, de az egész erőltetett volt. Főként mikor már a vezetők is szóvá tették a jelenet nem idevalóságát. Persze a másik véglet, az unalmas, ötletlen „muszáj” jelenetek legalább ennyire lehangozóak.

⁴⁴ Csapó Jenő (1934): A magyar tábortűzekről. Vezetők lapja XI. évf. (2. szám) 32–33. o.

⁴⁵ Sz. n. (1975): Nézd, tábortűz ég az éjben... Úttörővezető 1975-ös évf. (5. szám) 23–28. o.

⁴⁶ Edöcsény András (1999): Felkészülés a tábortűzre. In Vezetőképzési kézikönyv. Magyar Cserkészszövetség, Budapest, 1999.

Az előre tervezésnek, a pontos műsortervnek nagy szerepe van a figyelem fenntartásában. Sok tapasztalat, vagy rátermettség szükséges ahhoz, hogy valaki előzetes készülés nélkül egy nagyobb társaságnak jó hangulatú, érdekes tüzet tartson. Az előre megtervezett tábortüzek szerintem azért nyertek ekkora teret mind az úttörő-, mind a cserkészcsapatok életében, mivel a vezetőknek szükségük volt egy támaszra, igen, menni fog. Amikor a terv megvan, bátran el lehet már térni tőle, de magabiztosságot ad a tábortűz vezetéséhez.

Jánosi Sándor és Trencsényi László tanácsaiból válogatva zárom le a műsorról szóló vitát: „A táborigény nem színelőadás. ...hangulatához inkább a kibontakozó játék, rögtönzés illik. ...A tábortűznél a tűz a főszereplő! ...nem is műsor ez, inkább közös játék.”⁴⁷

7. A tábortűz vezetése

„Felejthetetlen élmények, érzelmek forrása lehet egy-egy tábortűz. De hogy valóban azzá váljon ahhoz nem elég csak a tűz, a táborigény, a sejtelmes este csillagfényes igazi kulisszája. Több kell hozzá, igazi tartalmas mondanivaló, az, hogy a vezető céltudatosan használja fel nevelőmunkájában a tábortüzeket semmivel sem pótolható, nagyhatású hangulatát. A tábortűz sikeréhez nagymértékben hozzájárul a tábortűz vezetőjének felkészültsége, rátermettsége is.”⁴⁸

Egy tábortűz nem fog működni csak attól, hogy a tűz köré ültetünk egy csoportot, szükséges hozzá a tűz körüli történetek koordinálása, nagy jelentőségű a tábortűz vezetőjének jelenléte, felkészültsége, tudása, és rátermettsége. Fontos tiszta lenni ugyanakkor azzal is, hogy ez sem garancia a tábortűz sikerére. Nem elég, hogy a vezető tele legyen ötletekkel, játékokkal és énekekkel. A hangulatos tábortüzet

⁴⁷ Jánosi Sándor, Trencsényi László (1985): *10 tanács a táborozó úttörők vidám műsoraihoz*. In: 600 tanács a kulturális, művészeti neveléshez. Szerk.: Jani Gabriella Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó, 1985 171–172. o.

⁴⁸ Gaál Ferenc (1960) Uo.

ugyanis a résztvevők csinálják, a tábortűzvezető csak irányítja.⁴⁹ Elengedhetetlen a társaság és a vezető egymásra hangozlása, figyelme.

A tábortűzi történések irányítása nagy feladatot ró a tábortűz vezetőjére. Gondosan fel kell készülnie, mire építhet, ajánlhat verseket, történeteket, jeleneteket személyeknek vagy órsőknek, ugyanakkor nem konkrét tábortűzi programmal készül a tűzre, ahol megvan az események egymásra épülése, hanem rugalmasan felépülő tervekkel. „A vezető tudja csupán előre, hogy mit akar. Ő szervezi, vezeti le a tábortüzet, a fejében kell lennie mi következzen; ki tud olyan verset vagy dalt, ami most éppen a beszélgetés fonalába lehet fűzni.”⁵⁰

Ha a tábortűz nem felépített terv szerint halad, hanem szabad beszélgetés folyik a tűz körül (például őrsi tüzeknél), akkor a vezető feladata, hogy céljainak megfelelően irányítsa a beszélgetést, hangulatot, hogy az, az előre eltervezett témához vezessen.⁵¹ „A tábortűzvezető tudjon őszintén örülni, nevetni, meghatódni, ahogy az természetesen adódik a tábortűz hangulatából. Ne színész legyen, hanem maga is úttörő.”⁵² „A tábortüzet mindenkor vezetni kell, ha olykor talán ez diszkrétan, a háttérből történik is...”⁵³

Mircsik Bálint: 13–14 éves korosztálynak tartottunk altáborigény tüzet. Komoly táborigény tervezettünk, mindig elképzeltük milyen lehet, de előtte nekünk se voltak nagyon ilyen élményeink, esetleg az ünnepi tüzek voltak emelkedettebbek, kevésbé szórakoztatásra tervezettek. Lelkileg megmozgató, tartalmas táborigény akarunk, a megszokott sémától teljesen eltérve. Nagyon sokat gondolkodtunk, készültünk rá. A tervezett csillagnézésből a borult ég miatt nem lett semmi, a körülmények (gyerekek mozgékonyasága, vidámsága) mi-

⁴⁹ Tegzes László Dr. (1994) Uo. 16. o.

⁵⁰ Gaál Ferenc (1954): Uo.

⁵¹ Tóth János (1953): Táborozások mellett. Úttörővezető 1953-es évf. (6–7. szám) 38–39. o.

⁵² Sz. n. (1959): Táborozások. Úttörővezető 1959-s évf. (6–7. szám) 51–52. o.

⁵³ Schrank Endre (1927) Uo.

att több játékot tettünk bele, mint terveztünk, ezekből is a komolyabb hangvételűeket. Jelenetek nem voltak. A végén csináltunk egy rövid reflexiót, hálaadást, körbejárt egy gyertya, és akinél volt, mondhatta, ami benne volt. Nagy élmény volt, hogy ez működött.

8. A tábortűz, mint nevelési eszköz

A cserkész tüzeknél régen nagy hangsúlyt kapott a közös lelkiismeretvizsgálat, visszatekintés az elmúlt napra, például magatartásbeli, viselkedési problémákra. Ennek fontosságára Tegzes László is felhívja a figyelmet Tábortűzi könyvében.⁵⁴

Ugyancsak az önvizsgálat fontosságára hívja fel a figyelmet egy 1947-es úttörőcikk.⁵⁵ Hasonló szerepet tölt be a napi célok elérésének vizsgálata, a visszatekintés az elmúlt napra. „Az ilyen értékelések meghitt, belsőleges kapcsolatot teremthetnek, ha azt kellő pedagógiai érzékkel vezetjük.”⁵⁶ Úttörőkiadványokban a lelkiismeretvizsgálatra a későbbiekben nem találtam példát, helyenként ugyan megjelenik a visszatekintés a napi történésekre, azonban ez sem gyakran. Az úttörő tábortüzek ugyanakkor az ideológiai nevelés eszközei a vonatkozó irodalom alapján. Például kommunista mozgalmi dalok, osztályharcos történetek, jelenetek. Torz történelmi hangsúlyok jelennek meg: kuruc romantika félreértelmezése, a partizánok és a tanácsköztársaság dicsőítése.

Napjaink cserkészzetében is megfogalmazódik a tábortűz jellemnevelő eszközként való használata.⁵⁷

⁵⁴ Tegzes László Dr. (1994) Uo.

⁵⁵ Sz.n. (1947): Tábortűz. Úttörővezető 1947-es évf. (7-8. szám) 20. o.

⁵⁶ Tábortűz. Tanácsok és műsoranyagok úttörőtábortüzek rendezéséhez. Szerk.: Patak Györgyné. Magyar Úttörők Szövetsége Országos Tanácsa, 1960. 13. o.

⁵⁷ Bodnár Gábor, Edöcsény András (1999) Uo.

Saját tapasztalataim szerint a valóságban ez kevésbé vehető észre, talán egyedül a kis őrsi tüzeknél jelenik meg. A tüzek szerepe inkább a szórakoztatás, vidám esti program.

Huszthy Zita:⁵⁸ Nálunk komoly tábortüzek annyira nem szoktak lenni, legfeljebb Bi-Pi tüzek. Próbálkoztak egyszer-kétszer, de annyira nem jött össze, mindig belenevettek, meg ilyesmi.

9. Tábortűzi emlékek

A dolgozat zárásaként néhány személyes élményt idézek, mi is fogta meg a korombeli cserkészeket a tábortűzben.

Melles Kristóf⁵⁹: az egyik legelső élményem első tűzrakásunk volt. Úgy raktuk meg a tüzet, hogy a végén egy szál gyufával sikerült begyűjtanunk, papír felhasználása nélkül. Talán a sikerélmény miatt maradt meg ennyire.

Mirczik Bálint: Nekem a tábortűznek nagyon fontos az „örjöngő” része, az önfeledt játék, kiabálás. At tudok lépni egy világba, ahol nem számít, hogy ki vagyok, feloldódhatok abba, amit mindenki csinál, játszik. Nem számít, ki honnan jött, mit tanul... Egy tábortűznél lehetek hamburger vagy hot-dog is, az egész önfeledt szerepjáték, a keretmese varázsa.

Arany János⁶⁰: Életem első (cserkész) tábortűzén már fiatal felnőttnél fejtel vettem részt. A tábortűz egyszerre megrendezett és spontán. Nem nagyon kötött, de mégis rendszere, folyamata van. Mindenki szerepel, közösen éneklünk és játszunk.

⁵⁸ Beszélgetés a tábortűzi élményekről Huszthy Zita 21 éves cserkészzel

⁵⁹ Beszélgetés a tábortűzi élményekről Melles Kristóf 24 éves cserkészvezetővel

⁶⁰ Beszélgetés a tábortűzi élményekről Arany János 24 éves cserkész segédtisztel

Régen a csapatunkban az volt a szokás, hogy utolsó tábor-tűz után kinn lehetett maradni a tűz körül., beszélgetni, akár a tűz körül is aludni. Persze szinte az egész csapat ott volt. Az esti beszélgetésre a vezetők felvágtak hosszában és megpirítottak több kiló kenyeret, amikor kész lett egy szelet, körbejárt, s mindenki letört egy darabot.

Arany János-idézettel kezdtem az írásomat, azzal is zárom. A Tengerihántás sorai szemléltetik számomra egyik legszebben a tábortüzek hangulatát:

„Ropog a tűz, messze süt a vidékre,
Pirosan száll füstje fel a nagy égre;
Körülállja egynehány fa,
Tovanyúlik rémes árnya;
S körül üli a tanyáknak
Szép legénye, szép leánya.”

ARANY JÁNOS: TENGERIHÁNTÁS

10. Irodalom

- A Magyar Nyelv Értelmező Szótára. Szerk.: A MTA Nyelvtudományi intézete. Akadémiai Kiadó, Budapest 1980. VI. kötet
- Baden-Powell: *Scouting for boys*. 1907. Magyar nyelven: *Cserkészlet fiúknak*. Ford.: Illy József. Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége, Budapest, 1994.
- Bodnár Gábor, Edöcsény András (1999): A tábortűz, mint jellemnevelő eszköz. In *Vezetőképzési kézikönyv*. Magyar Cserkészszövetség, Budapest, 1999
- Csapó Jenő (1934): A magyar tábortüzekről. *Vezetők lapja XI. évf. (2. szám)* 32-33. o.
- Csobai Lászlóné, Dulovics Edit (1979): *Egységben – A CIMEA gyermekszervezetei Balatoni úttörőváros, Zánka, 1979*
- Derzsi Ottó (2006): Két 60 éves évforduló és ami mögötte van. *Neveléstörténet* 2006. évf. (3-4. szám) http://www.kodolanvi.hu/nevelestortenet/?act=menu_tart&rovat_mod=archiv&eid=34&rid=2&id=235 utolsó letöltés: 2012.04.08.
- Edöcsény András (1999): Felkészülés a tábortűzre. In *Vezetőképzési kézikönyv*. Magyar Cserkészszövetség, Budapest, 1999
- Gaál Ferenc (1954): Lángolj tűz, lángolj! *Úttörővezető* 1954-es évf. (7-8. szám) 22-23 o.

- Gaál Ferenc (1960): Hogy ne csak a tűz lobogjon. *Úttörővezető* 1960-as évf. (5. szám) 20-21. o.
- Géczi János – Darvai Tibor (2010): A sajtófotók gyermekképe a nevelésügyi folyóiratokban 1960-1980. *Iskolakultúra* 2010-as évf. (7-8. szám) 35-53. o.
- Harsona '84 Módszertani Kiadvány Úttörővezetőknek II. évf. (3. szám) (Bp. XX. ker. Tanács V. B. Golyoga György Úttörőház kiadványa) <http://julianmorgan.tripod.com/sitebuildercontent/sitebuilderfiles/songbookpdf0904.pdf> utolsó letöltés: 2012.04.02.
- Jánosi Sándor, Trencsényi László (1985): 10 tanács a táborozó úttörők vidám műsoraihoz. In *600 tanács a kulturális, művészeti neveléshez*. Szerk.: Jani Gabriella Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó, 1985.
- Jelképtár*. Szerk.: Hoppál Mihály. Helikon kiadó, Gyula, 1996,
- Koszter atya (1929): Tábortüzek. *Vezetők lapja VI. évf. (7-8. szám)* 160-164. o.
- Laurenszky Ernő (1984): Pásztortűz. *Úttörővezető XXXVIII. évf. (4. szám)* 30-31. o.
- Lévai Alajos (1934): Lélek és Mechanizmus. *Vezetők lapja XI. évf. (10. szám)* 201. o.
- Magyar Néprajzi Lexikon*. Főszerk.: Ortutay Gyula. Akadémiai kiadó, 1982, V. kötet
- Magyar Néprajzi Lexikon*. Főszerk.: Ortutay Gyula. Akadémiai kiadó, 1987, IV. kötet
- Pálos Miklós (1955): Erdő mélyén, esti csendben. *Úttörővezető* 1955-ös évf. (6-7. szám) 42-44. o.
- Schrank Endre (1927): Tábortüzek. *Vezetők lapja IV. évf. (7-8. szám)* 150-152. o.
- Sz. n. (1947): Tábortűz. *Úttörővezető* 1947-es évf. (7-8. szám) 20. o.
- Sz. n. (1959): Tábortűz. *Úttörővezető* 1959-es évf. (6-7. szám) 51-52. o.
- Sz. n. (1975): Nézd, tábortűz ég az éjben... *Úttörővezető* 1975-ös évf. (5. szám) 23-28. o.
- Szabó Bendegúz (1938): Készüljünk a tábortűzre! *Vezetők lapja XVII. évf. (8. szám)* 194. o.
- Szölke Balázs (1934): Újfajta cserkészbetegség. *Vezetők Lapja XI. évf. (7-8. szám)* 162. o.
- Táborozási könyv*. Szerk.: Sztrilich Pál. Magyar Cserkészszövetség, Budapest 1929.
- Tábortűz*. Tanácsok és műsoranyagok úttörőtábortüzek rendezéséhez. Szerk.: Patak Györgyné. Magyar Úttörők Szövetsége Országos Tanácsa, 1960.
- Tegzes László dr. (1940): *Tábortűzi könyv* Magyar Cserkészszövetség Budapest, 1940. Átdolgozott kiadás a *Cserkészek tábortűzi könyve* címen jelent meg, átdolgozta Ivasivka Mátyás. Budapest Márton Aron kiadó, 1994.
- Tóth János (1953): Tábortüzek mellett. *Úttörővezető* 1953-es évf. (6-7. szám) 38-39. o.

Új idők lexikona. Szerk.: Szikesfalu – Zygota. Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt. Kiadása Budapest, 1942, XXIII–XXIV. Kötet
Uzoni (Rószler) László (1934): Tábortűz és tábortűzvezetés. Vezetők lapja XI. évf. (11. szám) 222–223 o.
Vidám tábortűz műsorfüzet. Szerk.: Knopp Andrásné Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest 1963

MELLES KRISTÓF

A központi forgalomirányítás európai összevetésben

1. Bevezetés

A központi forgalomirányítás már több évtizede jelen van a vasút világában. Amellett, hogy az általa biztosított aggregált információk optimális irányítást tesznek lehetővé, a vasúti infrastruktúra tulajdonosa személyzetet takaríthat meg. A központi forgalomirányításba bevont vasútvonalak kapacitása megemelkedik. A dolgozatban bemutatom az irányítás alapjait a vasút fizikai sajátosságaira építve. A vasúti biztosítóberendezések evolúcióját ismertetve eljutok azokhoz a rendszerekhez, amelyek központi forgalomirányításba bevontak. Bemutatom a központi forgalomirányítástól elvárt tulajdonságokat, majd a Magyar Államvasutak vonalain alkalmazott fontosabb rendszereket. Külföldi példákat bemutatva jutok el a dolgozat konklúziójára.

1.1. Fizikai alapok

A vasút kötött pályás közlekedési eszköz, azaz a vasúti járművek irányban tartását elvégzi a saját pályája. Ez a tulajdonsága olyan adottságokkal ruházza fel, amelyek erősen megkülönböztetik a közúttól, hajózástól, vagy akár a légi közlekedéstől.

A vasúti járművek kerekeinek tapadási súrlódása (Pattantyús, 1983: 35) jóval csekélyebb, mint a közúti járművek kerekeié, azaz elmondható az, hogy egységnyi tömegű vasúti járművet felgyorsítani lényegesen könnyebb, mint ugyanany-